

ความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ในนวนิยาย เรื่อง สาปภูษา Ethnic Inequality in “Sapphusa” Novel

เรียมณภา คนหลัก^{1*} และ สายวรรณ สุนทรโทก²

¹สาขาวิชาไทยศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

²คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

*ผู้รับผิดชอบบทความ

Riumnapa Khonluk^{1*} and Saiwaroon Soontherotoke²

E-mail: riumnapa301@gmail.com¹, saiwaroonn@hotmail.com²

¹Thai Studies, Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University, Thailand

²Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University, Thailand

*Corresponding author

Received: April 23, 2019 / Revised: May 31, 2019 / Accepted: June 5, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง สาปภูษา ของพงศกร และศึกษาสถานภาพและบทบาทของตัวละครในนวนิยายเรื่องนี้ ผลการศึกษาพบว่า มีปัญหาความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ระหว่างไทย-ลาว ซึ่งหมายถึง ความไม่เท่าเทียมกัน หรือความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มคนต่างเชื้อชาติและต่างวัฒนธรรม ทั้งนี้ ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์มี 6 ปัจจัย ได้แก่ (1) ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างไทย-ลาว สมัยต้นรัตนโกสินทร์ (2) ค่านิยมเชิงอคติของคนไทยต่อคนลาว (3) สังคมมีการเลือกปฏิบัติกับคนลาว (4) การไม่ยอมรับคนชาติพันธุ์ลาว (5) ความแตกต่างทางวัฒนธรรมลาวที่ด้อยกว่าไทย และ (6) ความไม่เท่าเทียมกันในรายได้และทรัพย์สินระหว่างคนไทยกับคนลาว ปัจจัยดังกล่าวทำให้เกิดการแบ่งแยกระหว่างคนไทยกับคนลาว และการดูถูกเหยียดหยามคนลาว ซึ่งในยุคสมัยอดีตมีความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ระหว่างไทยกับลาวอย่างชัดเจน ส่วนยุคสมัยปัจจุบัน ความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ยังคงมีอยู่ แต่ลดลงจากยุคสมัยอดีต นอกจากนี้ การศึกษาสถานภาพและบทบาทของตัวละคร พบว่า ตัวละครมีบทบาทในครอบครัวและบทบาทในสังคม มีบทบาทในครอบครัวในฐานะบุตรที่เชื่อฟังและอยู่ในโอวาท

คำสำคัญ: ความเหลื่อมล้ำ; ชาติพันธุ์; บทบาท

ของบิดามารดา ส่วนบทบาทในสังคม พบว่า การที่ตัวละครแสดงบทบาทขัดแย้งกับสถานภาพและแบบแผนจารีตประเพณีทำให้ตัวละครไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต และไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม

Abstract

The objective of this article is to study the Ethnic inequality in “Sapphusa”, the Novel written by Pongsakorn, and the status and the role of actor/actress performing in the novel. The result of this reveals that the problem occurs from an Ethnic inequality between Thai-Lao, the differences between groups of people with different cultural backgrounds. There are six elements that cause the ethnic inequality. Six of which are (1) a political conflict between Thai-Lao at the early Ratanakosin Period, (2) a negative belief of Thai towards Lao people, (3) a social discrimination to Lao people, (4) an exclusion to Lao people, (5) the Thai above Lao cultural aspect and (6) an inequity of incomes and assets between Thai and Lao people. The six elements reveal the differences between Thai-Lao as well as that Lao being insulted by Thai people. It clearly indicates that, in the past, the ethnic inequality between Thai-Lao had come to light. At the present, there still remains an ethnic inequality between Thai and Lao, similar to the past, although it is slightly declined. Furthermore from the study of the status and role of character in this novel, it is founded that both actor and actress have impacted upon families and societies. The impact on families, on the one hand is that the son would have to obey and comply with his parent command. The impact on societies, on the other hand, reveals that because the actor/actress has a conflict in his/her role while performing, therefore unsuccessfulness as well as social-unexceptional have resulted to the actor/actress.

Keywords: Inequality; Ethnic; Role

บทนำ

นวนิยายเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่มีความนิยมอย่างแพร่หลายจากผู้อ่าน เป็นเรื่องยาวที่แต่งขึ้นเป็นแบบร้อยแก้วจากชีวิตจริง นิทานพื้นบ้าน พื้นเมือง จินตนาการ หรือประสบการณ์ เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 429) นวนิยาย นอกจากจะเป็นบทประพันธ์ที่แต่งขึ้นเพื่อความบันเทิงแล้วยังเป็นเครื่องมือในการเสนอแนวความคิดของผู้เขียนทั้งในด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่สำคัญ รวมทั้งสภาพชีวิตของคนแต่ละชาติพันธุ์ทั้งชายและหญิงที่มีการกล่าวถึงและจำลองเป็นภาพชีวิตในนวนิยาย โดยถ่ายทอดผ่านทางพฤติกรรมและบทบาทของตัวละคร ดังนั้น การศึกษาตัวละคร

ในนวนิยาย จึงเป็นการศึกษาสภาพชีวิตของคนในยุคสมัยนั้น ดังที่ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2542, หน้า 49) กล่าวไว้ว่า แม้ว่าบุคคลและพฤติกรรมต่าง ๆ จะไม่ได้เกิดขึ้นจริง แต่ตัวละครในนวนิยายนั้นก็เป็นที่ยอมรับว่า เป็นแบบฉบับของบุคคลที่มีชีวิตจริง และพฤติกรรมของตัวละครก็สอดคล้องกับลักษณะความเป็นไปที่ปรากฏในสมัยนั้น ๆ นวนิยายจึงเป็นเสมือนคั่นฉ่องที่ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตของคนในสังคม ให้ผู้อ่านได้รับรู้ ติดตาม และจดประกายให้ผู้อ่านศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมอีกด้วย

สาปภูษา เป็นนวนิยายชุดผ้าเรื่องแรกของพงศกรที่ดัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์ เมื่อปี พ.ศ. 2552 ตอนที่พงศกรเริ่มลงมือเขียนสาปภูษานั้น ไม่ได้ตั้งใจว่าจะสร้างเรื่องราวในละครชุดผ้าตามมาอีก แต่เนื่องจากข้อมูลที่เกิดจากการค้นคว้าและลงพื้นที่สัมภาษณ์ช่างทอผ้ากับนักประวัติศาสตร์หลายคน ทำให้มีข้อมูลเกี่ยวกับผ้ามากมาย โดย ‘พงศกร’ เป็นนามปากกาของนายแพทย์พงศกร จินดาวัฒนะ นักเขียนนวนิยายที่มีผลงานโดดเด่นและได้รับความนิยมอย่างสูงผู้หนึ่งในช่วงปี พ.ศ. 2550 จนถึงปัจจุบัน นวนิยายหลายเรื่องได้นำไปดัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์ซึ่งเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย เช่น นวนิยายเรื่อง สาปภูษา รอยไหม ก็แพ้ กลกิโมโน เป็นต้น มีการสร้างตัวละคร ผี และ ผ้า ดำเนินเรื่องและเชื่อมโยงระหว่างยุคสมัยอดีต และยุคสมัยปัจจุบัน ทำให้ผู้อ่านได้ทราบถึงประวัติของผ้าทอและได้รับความรู้ทางประวัติศาสตร์ที่แฝงอยู่ในเรื่อง ความแปลกใหม่ดังกล่าวทำให้นวนิยายของพงศกรได้รับความสนใจและนิยมเป็นอย่างมาก

นวนิยายเรื่อง สาปภูษา เป็นนวนิยายแนวเหนือธรรมชาติ ที่มีการกล่าวถึงเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนลาวที่ถูกกวาดต้อนมาอยู่กรุงเทพฯ ในสมัยต้นรัตนโกสินทร์หรือรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ซึ่งตรงกับสมัยพระเจ้าอนุวงศ์ครองเมืองเวียงจันทน์ในฐานะเมืองประเทศราชของไทย ช่วงปี พ.ศ. 2369-2370 เกิดเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์อย่างหนึ่งคือ พระเจ้าอนุวงศ์ก่อกบฏยกทัพจากเวียงจันทน์เข้ามาทางโคราช หมายเข้าตีกรุงเทพฯ เพื่อพาชาวเวียงจันทน์ที่ถูกกองทัพไทยกวาดต้อนมาแต่แผ่นดินสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีกลับบ้านกลับเมือง แต่กองทัพพระเจ้าอนุวงศ์แตกเสียตั้งแต่โคราช และพ่ายแพ้ต่อกองทัพไทย ผู้เขียนได้นำเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ดังกล่าวข้างต้นมาเป็นฉากในการดำเนินเรื่องในบางช่วงบางตอนของเรื่อง และสะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตของคนลาวที่มาใช้ชีวิตในประเทศไทยผ่านชีวิตของตัวละครชาวลาวอย่างเจ้าสีเกต ที่เป็นหนึ่งในคนลาวที่ถูกกวาดต้อนมาและได้ชื่อว่าเป็น “ลูกลาวหลานกบฏ” (พงศกร จินดาวัฒนะ, 2556, หน้า 456) เจ้าสีเกตจึงเป็นตัวละครตัวหนึ่งที่มีความน่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความแตกต่างทางด้านชาติพันธุ์

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่ศึกษานวนิยายของพงศกร พบว่า มีผู้ศึกษาไว้บ้าง อาทิ การศึกษาในด้านกลวิธีการสร้างความเหนือธรรมชาติในนวนิยายของพงศกร ดังที่ จิณณะ รุจิเสนีย์ (2554) ได้ศึกษา วิเคราะห์นวนิยายเหนือธรรมชาติของพงศกร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นธรรมชาติที่ปรากฏและวิเคราะห์กลวิธีการสร้างความเหนือธรรมชาติในนวนิยายเหนือธรรมชาติของพงศกร การศึกษาในด้านคติชนในนวนิยายของพงศกร ศรัณย์ภัทร์ บุญธก (2558) ได้ศึกษา คติชนในนวนิยายของพงศกร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงคติชนและวิเคราะห์กลวิธีการนำข้อมูลเชิงคติชนมาประกอบสร้างเป็นนวนิยายและการศึกษา ในด้านบทบาทของผ้า ยุพาวดี อาจหาญ (2559) ได้ศึกษา ผ้าทอในนวนิยายไทย: การประกอบสร้าง

และการสื่อความหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีในการประกอบสร้างความหมายและศึกษาการสื่อความหมายของผ้าทอในนวนิยายไทย เป็นต้น ทั้งนี้ ยังไม่มีผู้ศึกษาในด้านความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ในนวนิยายของพงศกร เรื่อง สาปภูษา ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาว่า มีความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ระหว่างไทย-ลาว ที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้อย่างไร และศึกษาว่า ตัวละครมีสถานภาพและบทบาทในครอบครัวและสังคมที่ผู้เขียนกำหนดไว้ในเรื่องอย่างไร จึงเป็นที่มาของการศึกษาในครั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง สาปภูษา และศึกษาสถานภาพและบทบาทของตัวละครในนวนิยายเรื่องนี้ การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายของพงศกร ชาติพันธุ์ไทย-ลาว สถานภาพและบทบาทของตัวละคร และศึกษาจากนวนิยายเรื่อง สาปภูษา ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2556 จำนวน 570 หน้า จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาและนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (analytical description)

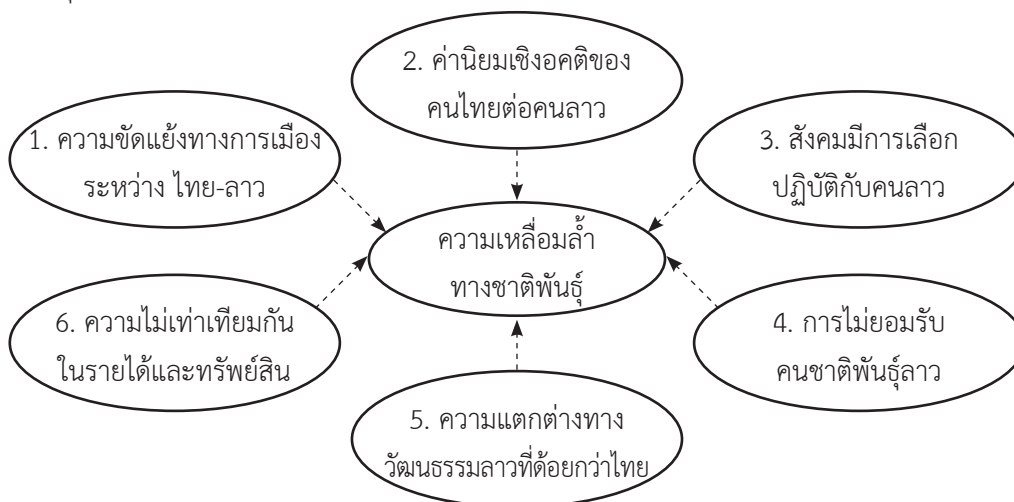
ผลการศึกษา

นวนิยายเรื่อง สาปภูษา เป็นเรื่องราวของ เจ้าสีเกิด เจ้าหญิงเมืองลาวที่ถูกกวาดต้อนเข้ามาอยู่กรุงเทพฯ เพราะเจ้าอนุวงศ์ก่อกบฏและพ่ายแพ้ต่อกองทัพไทย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เจ้าสีเกิดมีฝีมือเป็นเลิศในการปักผ้าตาดทอง เมื่อนางได้พบกับหม่อมเจ้าทัด ขุนนางหนุ่มชาวไทย และลักลอบได้เสียกันจนนางตั้งครรภ์ นางจึงขอให้หม่อมเจ้าทัดแต่งงานกับนางและรับนางเป็นเมียเอก แต่หม่อมเจ้าทัดจะต้องแต่งงานกับหม่อมเจ้าหญิงฉาย ผู้หญิงไทยที่มีความเหมาะสมกันตามความเห็นชอบของผู้ใหญ่ ซึ่งเกลียดคนลาวและจะรับนางมาดูแลในฐานะเมียน้อยเท่านั้น เจ้าสีเกิดยอมรับไม่ได้ ความผิดหวังทำให้เจ้าสีเกิดเกิดความอาฆาตพยาบาท นางจึงปักผ้าห่มสะพักตาดทองพร้อมกับสาปแช่งลงในผืนผ้าด้วยความโกรธแค้น สาปแช่งจนถึงชั่วลูกชั่วหลาน แล้วเจ้าสีเกิดก็ผูกคอตายพร้อมกับลูกในท้อง แรงอาฆาตพยาบาททำให้หม่อมเจ้าหญิงฉาย หม่อมเจ้าหญิงจันทร์จรัสเรขา หม่อมหลวงอารีย์ ซึ่งเป็นเครือญาติกันที่ได้ห่มผ้าสะพักตาดทองผืนนั้น ต้องตายในวันแต่งงาน แม้กาลเวลาจะผ่านไป แต่ความอาฆาตพยาบาทก็ยังคงอยู่กับผ้ามาจนถึงปัจจุบัน จนกระทั่งผ้าถูกทำพิธีเผาจึงเป็นการปลดปล่อยวิญญาณของเจ้าสีเกิดให้ไปสู่สุคติในที่สุด ผู้เขียนใช้ผ้าห่มสะพักตาดทองเพียงผืนเดียวในการเดินเรื่อง มีการนำเรื่องราวในอดีตที่ซ่อนไว้ในผ้ามาตั้งเป็นชื่อเรื่องว่า “สาปภูษา” ผู้เขียนนำคำว่า “สาป” ซึ่งหมายถึง คำให้ร้ายให้เป็นไปต่างๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 828) มารวมกับคำว่า “ภูษา” ซึ่งหมายถึง เครื่องนุ่งห่ม, ผ้าทรง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 624) ชื่อเรื่อง “สาปภูษา” จึงหมายถึง ผ้าทรงที่ต้องคำสาป

จากการศึกษาวิเคราะห์ พบว่า สาปภูษา เป็นนวนิยายแนวเหนือธรรมชาติที่ให้ความสำคัญกับความบันเทิง เรื่องราวในสาปภูษานอกจากจะบอกเล่าวัฒนธรรมผ้าของไทย-ลาวแล้ว ผู้เขียนยังสอดแทรกเรื่องราวชีวิตความเป็นอยู่ของคนลาวที่ถูกกวาดต้อนมาในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ รวมทั้งการสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาวในสมัยนั้นที่เกิดความขัดแย้งทางการเมืองจนเกิดการกบฏของฝ่ายลาว ผู้ศึกษาพบว่า นวนิยายเรื่อง สาปภูษา ให้ “แนวคิด” (theme) ซึ่งหมายถึง ความคิดที่เป็นข้อสรุปจากเรื่องที่อ่าน ข้อสรุป

ทางความคิดจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อผู้อ่านค้นพบความหมายของเรื่องแล้วเชื่อมโยงระหว่างเหตุการณ์ในเรื่องเล่าเข้ากับชีวิตจริงอันนำไปสู่ความเข้าใจชีวิต (อิรวดี ไตลังคะ, 2543, หน้า 66) แนวคิดเป็นสิ่งที่มักพิจารณาหลังสุด ผู้อ่านแต่ละคนอาจวินิจฉัยแนวคิดของเรื่องเดียวกันแตกต่างกันได้ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ที่มีมุมมองแตกต่างกัน เหตุนี้ข้อสรุปทางความคิดจึงอาจเหมือนหรือแตกต่างกันไปได้ (ม.ล. บุญเหลือ เทพสุวรรณ, 2539, หน้า 77) ทั้งนี้ แนวคิดด้านสังคมในนวนิยายเรื่องนี้เป็น การแสดงปัญหาระหว่างชาติพันธุ์ไทยกับลาว พบว่า มีปัญหาความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ (ethnic inequality) ซึ่ง “ความเหลื่อมล้ำ” หมายถึง ความไม่เท่าเทียมกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 902) ส่วน “ชาติพันธุ์” หมายถึง กลุ่มที่มีพันธะเกี่ยวข้องกันและที่แสดงเอกลักษณ์ออกมาโดยการผูกพันลักษณะการของเชื้อชาติและสัญชาติเข้าด้วยกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 266) “ความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์” จึงหมายถึง ความไม่เท่าเทียมกัน หรือ ความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มคนต่างเชื้อชาติและต่างวัฒนธรรม ส่งผลกระทบทำให้เกิดการเหยียดทางชาติพันธุ์ ส่งผลร้ายแรงถึงขั้นทำลายชีวิตข้ามภพข้ามชาติ จากการวิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง สาปภูเขา ผู้ศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ระหว่างไทยกับลาวมี 6 ปัจจัย ได้แก่ ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่าง ไทย-ลาว สมัยต้นรัตนโกสินทร์ ค่านิยมเชิงอคติของคนไทยต่อคนลาว สังคมมีการเลือกปฏิบัติกับคนลาว การไม่ยอมรับคนชาติพันธุ์ลาว ความแตกต่างทางวัฒนธรรมลาวที่ด้อยกว่าไทย และความไม่เท่าเทียมกันในรายได้และทรัพย์สิน ทั้งนี้ ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ดังกล่าว ผู้ศึกษาวิเคราะห์ได้จากเนื้อหาในนวนิยายเรื่อง สาปภูเขา และจากการศึกษาสถานภาพและบทบาทของตัวละครชาติพันธุ์ไทยและตัวละครชาติพันธุ์ลาวตามบริบทของสังคมในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ที่ผู้เขียนสร้างปมปัญหาขัดแย้งระหว่างตัวละครทั้งสองชาติพันธุ์และการดำเนินเรื่องในนวนิยายเรื่องนี้ ประกอบกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์ไทย-ลาว ในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ผู้ศึกษาสรุปได้ตามแผนภาพที่ 1

ภาพ 1 ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์

จากแผนภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ระหว่างไทยกับลาวคือ

ปัจจัยที่ 1 ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างไทย-ลาวในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ โดยผู้เขียนได้ยกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่กองทัพไทยเป็นฝ่ายชนะศึกสงครามและกวาดต้อนคนลาวมาอยู่ในไทยในฐานะเชลยคนลาวบางกลุ่มถูกลดฐานันดรจากเจ้าลาวมาเป็นข้าบริวารของไทยเพราะภาวะสงคราม คนลาวไม่มีสิทธิเสรีภาพในด้านต่างๆ ทัดเทียมกับคนไทยจะเห็นได้จากการที่เจ้าสี่เกดที่เคยมีฐานันดรศักดิ์ชั้นพระองค์เจ้าของลาว แต่เมื่อมาอยู่เมืองไทยในฐานะเชลยสงคราม ต้องกลายมาเป็นข้ารับใช้ด้วยความจำยอม ความรักไม่สมหวัง เพราะความเป็นเชลย และถูกกดให้อยู่ในชนชั้นต่ำสุดเมื่อเป็นนักโทษที่ต้องอาญาแผ่นดินและจะต้องรับโทษตามกฎหมายไทยโดยไม่มีโอกาสได้อุทธรณ์ ซึ่งเป็นความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ที่มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างไทยกับลาว

ปัจจัยที่ 2 ค่านิยมเชิงอคติของคนไทยต่อคนลาว ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ ค่านิยมที่ผู้ปกครองไทยสมัยต้นรัตนโกสินทร์สร้างความหมายทางชาติพันธุ์ระหว่างไทยและลาวที่แตกต่างทางชนชั้นทางสังคมว่า “ลาวเป็นข้าไทย ไทยไม่เคยเป็นข้าลาว” ทำให้เกิดความต่างศักดิ์และต่างชั้นทางชาติพันธุ์เป็นการสร้างอคติและความไม่เท่าเทียมกันในสังคม ซึ่งความเป็นลาวจะอยู่ในฐานะที่ด้อยกว่าความเป็นไทย การนำคำเรียกเพศหน้าชื่อของลาวมาใช้เรียกกลุ่มคนในชนชั้นต่ำสุดของสังคมว่า “ตัวแลลูกหมู่ไพร่หลวง มหันตโทษ แลนักโทษที่ไม่มีบรรดาศักดิ์ และขาดบรรดาศักดิ์แล้ว แลตัว แลลูกหมู่ ทาส เชลย ทั้งปวงมีค่านำหน้าชื่อว่า อ้าย หญิง เช่น ชายที่มีค่านำหน้าชื่อว่า อ้าย ทั้งปวงนั้นย่อมมีค่านำหน้าชื่อว่า อี ทั้งสิ้น” (ประชุมกฎหมายรัชกาลที่ 4 พ.ศ. 2394-2404, 2511, หน้า 444-446) ทำให้คนไทยเกิดทัศนคติความเกลียดชังและดูถูกคนลาว ที่แสดงออกผ่านทางกาย วาจา ใจ และขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม จะเห็นได้จากการที่เจ้าสี่เกด ตัวเอกในนวนิยายเรื่องสาปภูเขาซึ่งเป็นเจ้าลาวถูกเรียกว่า “อี่สี่เกด” ซึ่งเป็นคำเรียกกลุ่มคนในชนชั้นต่ำสุดของสังคมและการถูกคนไทยดูถูกเหยียดหยามว่าเป็น “ลูกลาวหลานกบฏ”

ปัจจัยที่ 3 การที่สังคมมีการเลือกปฏิบัติต่อคนลาวและคนไทยที่ต่างต่างกัน ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ เนื่องจากคนลาวถือได้ว่าเป็นผู้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองไทย เป็นคนกลุ่มน้อยในสังคมไทย คนลาวต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของผู้ปกครองไทยในสมัยนั้น ซึ่งพบว่า คนลาวไม่ได้รับการปฏิบัติในระดับที่ทัดเทียมกับคนไทย การที่คนลาวอยู่ในสังคมไทยในลำดับชนชั้นไพร่ ไม่มีคนลาวที่ได้เป็นมูลนายจนเกิดความขัดแย้งทางชนชั้นและชาติพันธุ์ ไพร่ลาวต่อต้านมูลนายไทยอย่างรุนแรงจากการถูกกดขี่ ผู้ปกครองไทยจึงได้ตั้งมูลนายที่เป็นคนลาว แต่เป็นมูลนายระดับล่างที่อยู่ภายใต้การควบคุมโดยมูลนายระดับสูงที่เป็นคนไทย (ชนิดา ตั้งถาวรสิริกุล, 2541, หน้า 19) ดังจะเห็นได้จากข้อความในตัวบทที่ว่า “...มีคนลาวร้องเรียนมายังเจ้าอนุวงศ์ว่าถูกขุนนางไทยกดขี่ข่มเหง” (พงศกร จินดาวัฒนะ, 2556, หน้า 450) แสดงให้เห็นถึงการเลือกปฏิบัติต่อคนลาวในสมัยนั้นที่คนลาว ถูกควบคุมอย่างเข้มงวด ถูกกดขี่ข่มเหง และไม่ได้รับความเป็นธรรมทัดเทียมกับคนไทย

ปัจจัยที่ 4 การไม่ยอมรับคนชาติพันธุ์ลาว ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ คนลาวยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมไทยเท่าที่ควร คนลาวถูกจัดว่าเป็นบุคคลชั้นรองของสังคมไทยสมัยนั้น จะเห็นได้จากการดำเนินเรื่องในนวนิยายที่ผู้เขียนสร้างสถานการณ์ที่ทำให้เห็นความเหลื่อมล้ำระหว่างคนไทยกับคนลาว ถึงแม้ว่าคนลาวจะมีความสามารถโดดเด่นเป็นที่ภาคภูมิใจของคนลาวด้วยกัน แต่มักจะไม่ได้รับการยอมรับจากคนไทยสมัยนั้นเท่าที่ควรและถูกกีดกันจากคนไทยบางกลุ่มที่ไม่ต้องการให้ลาวเหนือกว่าไทย เช่น การที่เจ้าสีเกตเจ้าหญิงเมืองลาวมีฝีมือเป็นเลิศในการปักผ้าตาดทอง ทำให้เจ้าอุปราชตีสสะผู้เป็นปู่มีความภาคภูมิใจและชื่นชมในตัวละครหลานสาว และต้องการให้เจ้าสีเกตเป็นที่ยอมรับของสังคมไทย ในขณะที่หม่อมเจ้าหญิงโสมซึ่งเป็นภาพแทนของคนไทยบางกลุ่ม ในสมัยนั้นกลับไม่ยอมรับในความสามารถของคนลาว กลับถูกเหยียดหยามเจ้าสีเกตหรือการที่เจ้าสีเกตทำเสน่ห์หม่อมเจ้าทัดจึงทำให้ได้เข้าไปอยู่ในวังของหม่อมเจ้าทัดผู้เป็นสามีในช่วงเวลาหนึ่ง แต่เจ้าสีเกตก็ไม่ได้รับการยอมรับจากคนในสังคมไทยเพราะการที่เป็นคนชาติพันธุ์ลาวจึงเป็นได้เพียง “เมียบ่าว” ไม่ใช่ “เมียเอก” ของคนไทย และยังเป็นที่ยังเกลียดชังของพระองค์เจ้าชาย พระบิดาของหม่อมเจ้าทัด ที่ไม่ยอมรับคนชาติพันธุ์ลาว และมองว่าเจ้าสีเกตเป็น “นางผู้หญิงข้างถนน” อีกด้วย

ปัจจัยที่ 5 ความแตกต่างทางวัฒนธรรมลาวที่ด้อยกว่าไทย ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ วัฒนธรรมลาว ทั้งภาษา อาหารการกิน การแต่งกาย การละเล่นพื้นเมือง วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ฯลฯ ที่แตกต่างจากวัฒนธรรมไทยในสมัยนั้นจะถูกมองอย่างดูถูกเหยียดหยามว่าเป็นชายขอบ ซึ่งไม่เข้ากับกรอบความเป็นไทย แต่หากวัฒนธรรมใดของลาวได้รับความนิยมนิยมจากคนไทยในสมัยนั้น เช่น การเล่นลาวแคน ก็จะถูกกีดกันจากผู้ปกครองไทย โดยการประกาศห้ามเล่นลาวแคน เพราะต้องการควบคุมไม่ให้วัฒนธรรมลาวเหนือกว่าวัฒนธรรมไทย และเป็นการแบ่งแยกว่าชาติพันธุ์ลาวเป็นคนละกลุ่มกับชาติพันธุ์ไทยหรือเป็นคนอื่น หรือการที่คนลาวกินข้าวเหนียว ซึ่งเป็นวัฒนธรรมการกินของคนลาว ถูกคนไทยมองในเชิงดูถูกความเป็นลาว ดังข้อความตอนหนึ่งในนวนิยายที่ นางจวงบ่าวของหม่อมเจ้าหญิงโสมพูดจาเหน็บแนมเจ้าสีเกตในเชิงเหยียดหยามวัฒนธรรมการกินของลาว เช่น “...ตายจริง ท่านหญิงเพคะ... ดูอีลูกลาวหลานกบฏนั้นลิ สมวันนี่คังลิ้มพกเอาห่อข้าวเหนียวมากินด้วย จังรีบเดินจ้ำกั้วกลับวังเสียขนาดนั้น” (พงศกร จินดาวัฒนะ, 2556, หน้า 456) หรือการที่ผู้หญิงลาวนุ่งผ้าซิ่นไผ่มยวาก็จะถูกมองในเชิงเหยียดทางชาติพันธุ์ว่า เป็นลาว เป็นต้น

ปัจจัยที่ 6 ความไม่เท่าเทียมกันในรายได้และทรัพย์สินของคนไทยกับคนลาว ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ คนลาวที่ถูกกวาดต้อนเข้ามาอยู่ในเมืองไทยในฐานะเชลยมีรายได้และทรัพย์สินน้อยกว่าคนไทย คนลาวจนกว่าคนไทย การมีรายได้ที่จำกัดของคนลาวที่ไม่เท่าเทียมกับรายได้ของคนไทย ดังจะเห็นได้จาก ฉากหนึ่งในนวนิยายที่เจ้าหนานบุญมา เจ้าลุงของเจ้าสีเกตที่มีรายได้ค่อนข้างจำกัดและไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ดังข้อความที่ว่า “...เจ้าหนานบุญมานั้นรับราชการเพียงตำแหน่งขุนนางเล็ก ๆ เบี้ยหวัดเงินปีค่อนข้างจำกัด จึงจำเป็นต้องให้ข้าทาสบริวารหลายคนย้ายออกจากวังไปทำมาหากินและปลูกเรือนอยู่อาศัยเอง...” (พงศกร จินดาวัฒนะ, 2556, หน้า 475) และการถูกจำกัดสิทธิในการถือครองทรัพย์สินหรือการปลูกสร้างที่อยู่อาศัย

ในพื้นที่จำกัดตามที่ผู้ปกครองไทยกำหนดให้เท่านั้น เช่น หมู่บ้านลาวแถวตำบลบ้านหม้อ เป็นต้น เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ระหว่างไทยกับลาว

ปัจจัยทั้ง 6 ปัจจัยดังกล่าวที่ผู้ศึกษาได้สรุปข้างต้น ทำให้เห็นว่า นวนิยายเรื่อง สาปภูษา ใช้วิธีการดำเนินเรื่องโดยสร้างสถานการณ์ที่ทำให้เกิดการแบ่งแยกระหว่างคนไทยกับคนลาว และเกิดความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม ความไม่เท่าเทียมกันของคนไทยกับคนลาวที่เคยมีที่มาจากแหล่งเดิมเดียวกัน และเคยได้ชื่อว่า “บ้านพี่เมืองน้อง” ล้วนเป็นไปในลักษณะที่ “ไทยเหนือกว่าลาว” นวนิยายเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ที่เกิดขึ้นก็คือ คนลาว ซึ่งต้องการความเป็นธรรมจากสังคม เมื่อคนลาวไม่ได้รับความเป็นธรรมจึงหาทางออกด้วยการโต้กลับความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นดังกล่าว เพื่อเป็นการเรียกร้องให้สังคมไทยตระหนักถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ และหาแนวทางแก้ไขเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ในสังคมไทย

การศึกษาสถานภาพและบทบาทของตัวละครฝ่ายไทยและตัวละครฝ่ายลาวทั้งในยุคสมัยอดีตและปัจจุบัน ทำให้เข้าใจสถานภาพและบทบาทของตัวละครชาติพันธุ์ไทยและตัวละครชาติพันธุ์ลาวที่ผู้เขียนกำหนดไว้ในเรื่อง สะท้อนให้เห็นความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้ พบว่า ตัวละครฝ่ายไทยในอดีต ทั้งตัวละครชายและตัวละครหญิง เป็นตัวละครที่มีฐานันดรศักดิ์ในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ผู้เขียนใช้กลวิธีการสร้างตัวละครให้เป็น “ภาพแทน” (representation) เพื่อสื่อความหมายของคนไทยและคนลาวในสมัยนั้น ซึ่งผู้เขียนกำหนดให้ตัวละครมีสถานภาพและบทบาทตามบริบทของสังคมตามยุคสมัยในเรื่อง และตามแนวคิดหรือมุมมองของผู้เขียนอีกด้วย

ตัวละครชายฝ่ายไทยในอดีตเป็นภาพแทนของผู้ชายไทยที่มียศถาบรรดาศักดิ์ มีชาติตระกูลอยู่ในชนชั้นสูงที่มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจที่ดี มีการศึกษาดี ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ดี ทำให้เป็นคนที่มีบุคลิกภาพและอัธยาศัยดี พุดจาสุภาพพุ่มนวล มีอาชีพรับราชการเป็นขุนนางชั้นผู้ใหญ่ที่มีบทบาทในสังคม มีหน้าที่กำกับดูแลคนลาวที่มาอาศัยอยู่ในเมืองไทย มีเมียหลายคนตามค่านิยมของสังคมไทยในสมัยนั้นที่ผู้ชายมีเมียได้หลายคน การเลือกผู้หญิงที่จะมาเป็นคู่ครองเพื่อแต่งงานและยกย่องให้เป็นเมียเอกนั้น ต้องเป็นผู้หญิงไทยที่มีความเป็นกุลสตรีและมีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจที่เหมาะสมกันตามความเห็นชอบของผู้ใหญ่ทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบิดาที่เป็นหัวหน้าครอบครัวมีอำนาจเป็นใหญ่ในบ้าน บทบาทในครอบครัวของผู้ชายไทยในฐานะบุตรชายจะเชื่อฟังและอยู่ในโอวาทของบิดามารดา ซึ่งครอบครัวไทยส่วนใหญ่นิยมบุตรชายมากกว่าบุตรสาว ดังจะเห็นได้จาก *หม่อมเจ้าทวด* ที่มีเมียคอยปรนนิบัติหลายคนแต่ไม่คิดจริงจังกับใคร การเลือกคู่ครองจะขึ้นอยู่กับจัดการของครอบครัว ดังข้อความที่ว่า

...ตอนที่ลอบรักกับหล่อน (สีเกด) นั้น เป็นด้วยความศรัทธา ยากล้นลง
รสหอมหวานของจำปาลาว หลานสาวของเจ้าอุปราชที่สละที่สวงามจนเลื่องลือ
เพียงสถานเดียว มิได้คิดจะจริงจังแต่อย่างใด หากจะคิดจริงจังขึ้นมาก็ไม่มีทาง
เป็นไปได้เลย ด้วยพระบิดาของเขาไม่มีวันยอมให้แต่งงานสาวเจ้าอนุวงศ์มาเป็น
เมียเอกแน่ พระองค์เจ้าชายผู้เป็นบิดาเกลียดคนลาวนักหนา ไม่มีทางใดที่จะยอมรับ

ลูกสะใภ้ชาวเวียงจันทน์อย่างสีกัดโดยเด็ดขาด...ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายกำหนดการแต่งงาน
ระหว่างเขากับหม่อมเจ้าหญิงฉวยเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้...
(พงศกร จินดาวัฒนะ, 2556, หน้า 486)

ในขณะที่ตัวละครหญิงฝ่ายไทยในอดีตเป็นภาพแทนของผู้หญิงไทยที่มีชาติตระกูลอยู่ในชนชั้นสูงที่มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจที่ดี ส่วนใหญ่จะถูกถวายตัวเข้ารับราชการเป็นข้าหลวงฝ่ายในเพื่อรับใช้เจ้านาย เพราะผู้หญิงจะมีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียน ได้รับการถ่ายทอดความรู้และสรรพวิทยาการตามความชำนาญของเจ้านายสตรีแต่ละตำหนัก การศึกษาส่วนใหญ่จะเน้นให้การอบรมด้านวิชาของกุลสตรี เช่น การเย็บปักถักร้อย การประกอบอาหาร เป็นต้น การที่ผู้หญิงไทยชั้นสูง ได้รับการศึกษาอบรม ทำให้มีความเป็นกุลสตรีไทย มีกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย พุดจาสุภาพอ่อนหวาน สงวนกิริยาอาการได้ดี และมีความเป็นผู้ดี บทบาทในครอบครัวของผู้หญิงไทย ในฐานะบุตรสาวนั้นจะอยู่ในโอวาทของบิดามารดา และรักผู้ชายที่จะมาเป็นคู่ครองตามที่บิดามารดาเลือกให้ ส่วนบทบาทในฐานะภรรยา นั้น ผู้หญิงไทยยอมรับได้ที่ผู้ชายมีเมียหลายคน แต่ผู้หญิงไทยก็ต้องการเป็นเมียเอกที่มีพิธีแต่งงานตามประเพณีไทยดังจะเห็นได้จากหม่อมเจ้าหญิงฉวยผู้หญิงไทยที่ได้เป็นเมียเอกของหม่อมเจ้าทัต และยอมรับได้หากเจ้าสีกัดเจ้าหญิงลาวจะมาเป็นเมียน้อยที่ด้อยกว่าผู้หญิงไทย ดังข้อความที่ว่า “...หากจะสมภารใจมาเป็นเมียน้อยของท่านชายล่ะก็...ฉันคงจะไม่ว่าอะไร แต่ถ้าคิดจะเป็นเมียเอกตามสามีไปถือน้ำละก็ ชาตินี้คงไม่มีวาสนาเสียแล้วละ...” (พงศกร จินดาวัฒนะ, 2556, หน้า 492)

นอกจากนี้ตัวละครหญิงที่เป็นภาพแทนของผู้หญิงไทยชั้นสูงที่ไม่ได้ถวายตัวเป็นข้าหลวงในราชสำนัก แต่มีโอกาสได้รับการถ่ายทอดความรู้จากมารดาหรือการจ้างผู้มีความชำนาญมาสอน เช่น การทอผ้า ปักผ้า เป็นต้น ดังจะเห็นได้จาก หม่อมเจ้าหญิงทิพย์ น้องสาวของหม่อมเจ้าทัตที่เรียนการปักผ้าจากหม่อมมารดา ดังข้อความที่ว่า “...หญิงทิพย์...สนใจเรื่องปักผ้า แต่สุขภาพไม่ดี ท่านพ่อหวงนังไม่ยอมให้ถวายตัวเข้าวัง จึงไม่เคยได้เล่าเรียนอย่างจริงจัง หัดเอาเองกับหม่อมแม่...” (พงศกร จินดาวัฒนะ, 2556, หน้า 462) และมีตัวละครหญิงที่เป็นภาพแทนของผู้หญิงไทยที่ไม่มีความเป็นกุลสตรีแต่มีความฉลาด มีปฏิภาณไหวพริบดี มีความคิดเป็นของตนเอง กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก มีบทบาทในครอบครัวในฐานะพี่สาวที่รักพี่น้องอีกด้วย ดังจะเห็นได้จาก หม่อมเจ้าหญิงโฉม พี่สาวของหม่อมเจ้าหญิงฉวยที่แสดงออกอย่างชัดเจนถึงการเป็นปรปักษ์กับคนลาวดังข้อความที่ว่า ...หม่อมเจ้าหญิงโฉมผู้พี่สาวรับลากแขนหล่อน (หม่อมเจ้าหญิงฉวย) ตรงไปขวางหน้าหม่อมเจ้าทัต แล้วถามเสียงดังให้ได้ยินโดยทั่วกันว่า “พานางเมียบ่าวท้องโย้ (สีกัด) มางานด้วย แล้วเอาเมียเอกไปไว้ไหนเสียเล่าคะท่านชาย” (พงศกร จินดาวัฒนะ, 2556, หน้า 517)

ตัวละครฝ่ายลาวในอดีตทั้งตัวละครชายและตัวละครหญิง เป็นตัวละครที่ถูกกวาดต้อนมาอยู่กรุงเทพฯ ในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ตัวละครชายฝ่ายลาวในอดีตมีทั้งตัวละครที่เป็นภาพแทนของคนลาวที่มีฐานะอันดรศักดิ์ ชนชั้นเจ้านายของลาวที่เข้าสวามีภักดีต่อผู้ปกครองของไทย เพื่อความอยู่รอดของคนลาวที่ถูกกวาดต้อนมาอยู่เมืองไทยและใช้ชีวิตอย่างสงบเงียบในบ้านปลายของชีวิต ดังจะเห็นได้จาก เจ้าอุปราชติสสะ ปู่ของเจ้าสีกัดที่ยอมรับสภาพความเป็นอยู่ในฐานะเชลยบนแผ่นดินไทยดังข้อความที่ว่า ...เจ้าติสสะปู่ของหล่อนเก็บของเก็บ

มาตลอดรัชกาล ด้วยรู้ตัวว่าเป็นน้องชายพระเจ้าอนุวงศ์ผู้ก่อการกบฏ จึงไม่ประสงค์จะทำตัวโดดเด่นให้เป็น
ที่ระคายเคืองพระราชหฤทัย... (พงศกร จินดาวัฒนะ, 2556, หน้า 461)

ตัวละครที่เป็นภาพแทนของคนลาวที่เคยมีศถาบรรดาศักดิ์ มีตำแหน่งเป็นขุนนางชั้นสูงของลาว
มีอาชีพเป็นหมอ แต่เมื่อถูกกวาดต้อนมาอยู่เมืองไทย ต้องใช้ชีวิตในชนชั้นไพร่ แต่ก็ยังคงประกอบอาชีพ
เป็นหมอรักษาคนชาติพันธุ์ลาวในกรุงเทพฯ ดังจะเห็นได้จาก เฝียจันบรม หมอยาชาวลาวยุคที่รักษาคนลาว
ที่เจ็บไข้ได้ป่วย ดังข้อความที่ว่า ...หมอยาผู้นี้ปลูกเรือนอยู่แถวบ้านหม้อ อันเป็นย่านที่คนลาวปลูกเรือนอยู่รวมกัน
เมื่อคนลาวในบางกอกเจ็บไข้ได้ป่วยก็นิยมไปหาเฝียจันบรมให้รักษาเสมอ ด้วยเป็นคนเชื้อชาติเดียวกัน พูดจา
ด้วยภาษาเดียวกัน... (พงศกร จินดาวัฒนะ, 2556, หน้า 478) และตัวละครที่เคยเป็นพระภิกษุลาว เมื่อมา
อยู่เมืองไทยกลับประพฤติตนอภิปุถุจึงถูกจับสึก และใช้ชีวิตเป็นหมอผมนตร์ดำเร่ร่อน ดังจะเห็นได้จาก
ตุ้เจ้าวษา อดีตพระภิกษุชาวลาวยุคที่มีจิตใจฝักใฝ่อยู่กับไสยศาสตร์มนตร์ดำ พักอาศัยอยู่ในสถานที่คับแคบ
ที่ตัดขาดจากโลกภายนอก และเป็นแหล่งเสื่อมโทรมที่มีสภาพแวดล้อมไม่ดี ดังข้อความที่ว่า ...มีกลิ่นสาบสาง
ของอะไรบางอย่างที่ชวนคลื่นเหียนกรุ่นอยู่รอบกาย...กลิ่นปะรังเคหลังที่ตุ้เจ้ายัดเอาเป็นที่อยู่นั้น เป็นกลิ่นแคบ ๆ
มีห้องเพียงห้องเดียวเท่านั้น ก้าวจากบันไดชั้นสุดท้ายก็ถึงประตูห้องเลยทีเดียว... (พงศกร จินดาวัฒนะ, 2556,
หน้า 497-498) สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนลาวที่ถูกกวาดต้อนมาอยู่กรุงเทพฯ ในสมัยนั้น

ในขณะที่ตัวละครหญิงฝ่ายลาวในอดีตมีทั้งตัวละครที่เป็นภาพแทนของคนลาวที่มีฐานันดรศักดิ์
เป็นเชื้อพระวงศ์ชั้นเจ้านายของลาวที่ถูกกวาดต้อนมาอยู่กรุงเทพฯ ในฐานะเชลย ได้เป็นข้าหลวงในราชสำนัก
ของไทย มีความสามารถด้านการปักผ้า เป็นผู้หญิงลาวที่เป็นเมียของผู้ชายไทยชั้นสูงที่มีศถาบรรดาศักดิ์
แต่ไม่ได้รับการยกย่องให้เป็นเมียเอก ทำผิดประเพณี และไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม มีบทบาทในด้านครอบครัว
ในฐานะบุตรสาวและหลานสาวที่มีความกตัญญูต่อบุพการี ดูแลบุพการียามเจ็บป่วย และมีบทบาทในฐานะเมีย
ที่คอยปรนนิบัติบำรุงความสุขให้สามีแต่ไม่ได้แต่งงาน ดังจะเห็นได้จาก เจ้าสีเกต เจ้าหญิงเมืองลาวที่ถูกคนไทย
เหยียดหยามว่าเป็น “ลูกลาวหลานกบฏ” ซึ่งไม่เคยมีความสุขในชีวิตตลอดระยะเวลาที่ต้องมาใช้ชีวิตอยู่
ในเมืองไทยในฐานะเชลย ดังข้อความที่ว่า ...สุขกาย หากทว่าความสุขใจนั้นกลับน้อยนิด... เพื่อนชาววังมักพูดจา
เยาะหยันให้เจ็บใจอยู่เนื่อง ๆ ...ถูกระแฉกระแหนจากลูกเจ้าลูกนายที่อยู่ในวังแถวนั้น... (พงศกร จินดาวัฒนะ,
2556, หน้า 455) ...หากอาณาจักรล้านช้างศรีสัตนาคนหุตเวียงจันทน์ของพระเจ้าอนุวงศ์ยังคงอยู่ สีเกต ก็คือ
เจ้าหญิงสูงศักดิ์องค์หนึ่งมิใช่ไพร่บ้านผืนเมืองอย่างเดี๋ยวนี้นี้ ให้ลดตัวลงไปเป็นเมียน้อยในวังของหม่อมเจ้าทัด
แบบนั้น แล้วศักดิ์ศรีของหล่อนอยู่ที่ใดกัน... (พงศกร จินดาวัฒนะ, 2556, หน้า 487) และมีตัวละครที่เป็น
ภาพแทนของคนลาวชนชั้นบ่าวที่ไร้การศึกษา มีความจงรักภักดีและยอมทำทุกอย่างเพื่อเจ้านาย แม้แต่
การทำเสน่ห์ยาแฝดที่ผิดกฎหมาย เมื่อถูกจับได้จึงได้รับโทษประหารชีวิต ดังจะเห็นได้จาก นางผิ่ว พี่เลี้ยง
ของเจ้าสีเกตที่ถูกคนไทยทรมาณด้วยการบีบเล็บบีบขมับเพื่อให้สารภาพความจริงและถูกประหารชีวิต
ดังข้อความที่ว่า ...นางผิ่วนั้นมีได้ถูกเพียงแค่จองจำแต่สถานเดียว หากยังถูกทรมาณด้วยการบีบเล็บบีบขมับ
บังคับให้สารภาพว่าใครเป็นคนทำเสน่ห์ยาแฝดให้ สีเกต... นางผิ่วถูกประหารชีวิตที่วัดเลียบด้วยการให้พิษฆาต
ตัดหัวแล้วเสียบประจาน... (พงศกร จินดาวัฒนะ, 2556, หน้า 528-529) สะท้อนให้เห็นความรู้สึกนึกคิด

สภาพจิตใจของคนลาว และสภาพที่คนลาวถูกคนไทยทำร้าย นอกจากนี้ ตัวละครไม่เพียงเป็นมนุษย์ได้เท่านั้น อาจเป็นสัตว์ เป็นวิญญาณ อมนุษย์ หรือแม้แต่สิ่งของ ก็ได้ (อิรวดี ไตลังคะ, 2543, หน้า 49) นวนิยายเรื่องนี้ มีตัวละครที่เป็นวัตถุ ได้แก่ ผ้าห่มสะพักตาดทองลาย ดอกกลิ่นหอมที่ตัวละครฝ่ายลาวปักขึ้น และทำพิธีปักผ้าสาบแข่งตามความเชื่อของลาวล้านช้างด้วยความอาฆาตพยาบาทต่อตัวละครฝ่ายไทย และสาบแข่งให้ตัวละครฝ่ายไทยที่ใช้ผ้าผืนนี้มีอันเป็นไปจนชั่วลูกชั่วหลาน การทำพิธีปักผ้าสาบแข่งในนวนิยายเรื่อง สาปภูษา เจ้าสีเกิด ได้ปักลายดอกกลิ่นหอมลงไปในผ้าห่มสะพักตาดทองเพื่อคอยเตือนใจไม่ให้ลืมความทุกข์ทรมานที่นางได้รับ และทำคุณไสยสาบแข่งไว้ได้ลายดอกกลิ่นหอมโดยนำดินที่ขุดมาจาก ป่าช้าใส่ไว้ได้กลับดอกกลิ่นหอมพร้อมกับคำสาบแข่ง ให้ผู้ที่ใช้ผ้าห่มสะพักผืนนี้ต้องมีอันเป็นไป อย่าได้มีความสุขชั่วลูกชั่วหลาน และหยดเลือดของนางลงไปใน ดอกไม้ดอกสุดท้ายตรมของผ้าผืนนั้น หลังจากนั้นนางก็ผูกคอตายพร้อมกับลูกในท้อง ด้วยความอาฆาตพยาบาท ทำให้วิญญาณของเจ้าสีเกิดสิงอยู่ในผ้าห่มสะพักตาดทอง เป็นตัวละคร “ผี” และ “ผ้า” ที่มีพลังอำนาจการแก้แค้น ดังข้อความที่ว่า “...ทุกผีเข็ม ทุกเส้นไหม ทุกลมหายใจ ข้าขอสาบแข่ง มันผู้ใดที่ห่มผ้าผืนนี้...พวกมันจะต้อง ชดใช้สิ่งที่ทำลงไปจนสาสม ข้าเจ้าขอสาบแข่งพวกมัน ขอสาบแข่งไปจนชั่วลูกชั่วหลาน ให้พวกมันวิบัติวิหยาบ อย่าได้พบกับความสุขได้อีกเลย...” (พงศกร จินดาวงษ์, 2556, หน้า 533) สะท้อนให้เห็นความโกรธแค้น และการตอบโต้กลับของคนลาวต่อคนไทย จากการศึกษาสถานภาพและบทบาทของตัวละครทั้งตัวละครฝ่ายไทย และตัวละครฝ่ายลาวในยุคสมัยอดีตและยุคสมัยปัจจุบันในนวนิยายเรื่อง สาปภูษา ผู้ศึกษาพบว่า ช่วงเวลาในยุคสมัยอดีตเป็นช่วงเวลา “อัตลักษณ์” (identity) หรือลักษณะเฉพาะของตัวละครถูกเชื่อมโยงกับลักษณะทางชาติพันธุ์และปรากฏว่า มีความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ระหว่างไทยกับลาวอย่างชัดเจน เนื่องจากเป็นช่วงเวลา ที่สังคมไทยกำลังแสวงหาความเป็นชาติและความเป็นไทยเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคมโลกมากขึ้น ในภาวะที่ประเทศต้องเผชิญกับการคุกคามของประเทศตะวันตก ประกอบกับทัศนคติของผู้ปกครองไทยที่มีต่อชาติพันธุ์ลาว ในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ จากผลการศึกษาของ อุบล ลิ้มสุวรรณ (2537) เป็นไปในลักษณะที่ “ลาว” ต่ำกว่า “ไทย” เนื่องจากลาวอยู่ภายใต้ การปกครองของไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 (พ.ศ. 2367-2394) ทัศนคติของผู้ปกครองไทยที่มีต่อชาติพันธุ์ลาวได้ปรับเปลี่ยนเป็นความชิงชัง รังเกียจ สืบเนื่องมาจากการก่อกบฏของเจ้าอนุวงศ์แห่งเวียงจันทน์ พ.ศ. 2369 นับแต่นั้นมา ทัศนคติของผู้ปกครองไทย ต่างรับรู้ในพฤติกรรมของลาวในลักษณะที่ลาวเป็นผู้คิดคดทรยศเป็นกบฏต่อไทย ความชิงชังและความรู้สึกเหยียดในลักษณะที่ลาวเป็น “ข้า” ไทยเป็น “เจ้านาย” เพิ่มมากขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 คนลาวที่ถูกกวาดต้อนมาอยู่บนแผ่นดินไทยในฐานะ “กลุ่มชนผู้อยู่ใต้ร่มพระบรมโพธิสมภาร” หรือ “ข้าขอบขัณฑสีมา” ซึ่งเป็นผู้ที่มีความแตกต่างทางชาติพันธุ์ในสังคมไทยถูกสร้างให้ “เป็นอื่น” เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นไทยในนวนิยายเรื่องนี้ให้ชัดเจนมากขึ้น บริบททางสังคมเช่นนี้ ส่งผลให้ตัวละครฝ่ายลาวที่มีความเป็นอื่นทางชาติพันธุ์ เช่น เจ้าสีเกิด ซึ่งเป็นเจ้าหญิงเมืองลาวที่มาอยู่เมืองไทย ในฐานะเชลยมีอัตลักษณ์ที่ไม่ได้รับการยอมรับในสังคมไทย ถูกคนไทยดูถูกเหยียดหยาม และไม่ได้มีสถานภาพและบทบาทในฐานะ “เจ้านาย” ตามฐานันดรศักดิ์พระองค์เจ้าของลาว แต่กลับมีสถานภาพและบทบาทในฐานะ “ข้า” หรือ “บ่าว” ในสังคมไทย ความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์เป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้เจ้าสีเกิด

ไม่ได้รับการยกย่องให้เป็นเมียเอกของหม่อมเจ้าทัตซึ่งเป็นเชื้อพระวงศ์ฝ่ายไทย การที่ตัวละครหญิงฝ่ายลาวต้องการเป็นเมียเอกของตัวละครชายฝ่ายไทยนั้น แสดงถึงความต้องการเลื่อนสถานภาพให้สูงขึ้นเพื่อให้ได้รับการยอมรับในสังคมไทย ด้วยการเป็นเมียของชายไทยที่มีฐานะและชนชั้นสูงกว่าในสังคมไทย

ผู้ศึกษาพบว่า การแสดงให้เห็นความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ระหว่างไทยกับลาวผ่านทางขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมประการหนึ่ง จากนวนิยายเรื่องนี้ คือ ฐานันดรศักดิ์ระหว่างตัวละครฝ่ายไทยกับตัวละครฝ่ายลาว ซึ่งผู้ศึกษาได้เปรียบเทียบตัวละครฝ่ายไทยกับตัวละครฝ่ายลาว ได้แก่ หม่อมเจ้าหญิงฉาย กับ เจ้าสีเกตสรุปได้ตามตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1

ฐานันดรศักดิ์

ลำดับ	ตัวละคร	ชาติพันธุ์	ฐานันดรศักดิ์	รูปลักษณ์ภายนอก	หน้าที่	ความสามารถพิเศษ	ฐานะทางสังคมไทย	ฐานะภรรยา
1	หม่อมเจ้าหญิงฉาย	ไทย	หม่อมเจ้า	ไม่สวย ดูฉลาด เรียบร้อย เป็น กุลสตรี	ข้าหลวง	ไม่มี	ลูกเจ้านาย	เมียเอก
2	เจ้าสีเกต	ลาว	พระองค์เจ้า	สวยงาม เป็นที่ เลื่องลือ	ข้าหลวง	ฝีมือปักผ้า งามเป็นเลิศ	ลูกลาว หลานกบฏ, เชลย, บ่าว	เมียน้อย

จากตาราง 1 จะเห็นได้ว่า เจ้าสีเกตเป็นเจ้าหญิงเมืองลาว เป็นพระบรมวงศานุวงศ์ในพระเจ้าอนุวงศ์หากนางใช้ชีวิตอยู่ในเวียงจันทน์บ้านเมืองของนาง เจ้าสีเกตมีฐานันดรศักดิ์ชั้นพระองค์เจ้าของลาว ซึ่งสูงกว่าหม่อมเจ้าหญิงฉาย ที่มีฐานันดรศักดิ์ชั้นหม่อมเจ้าของไทย เมื่อเจ้าสีเกตถูกกวาดต้อนมาอยู่ในกรุงเทพฯ ในฐานะเชลย เจ้าสีเกตที่เคยเป็น ‘พระองค์เจ้า’ ในชนชั้นเจ้านายของลาว ต้องกลายมาเป็นข้าหลวงตั้งแต่เด็ก ๆ ซึ่งเสมอกันกับหม่อมเจ้าหญิงฉายที่เป็นหม่อมเจ้า ลูกของเจ้านายที่พระบิดาถวายตัวให้เป็นคุณข้าหลวงในวังเสด็จพระองค์หญิงตำหนักเดียวกันกับเจ้าสีเกต ในด้านรูปลักษณ์ภายนอกและความสามารถพิเศษนั้น เจ้าสีเกตเหนือกว่าหม่อมเจ้าหญิงฉาย ทั้งมีความสวยงามจนเป็นที่เลื่องลือ และยังมีฝีมือปักผ้างามเป็นเลิศจนได้ชื่อว่า เป็นช่างฝีมือเอกของตำหนัก แต่สิ่งที่เจ้าสีเกตด้อยกว่าหม่อมเจ้าหญิงฉาย คือ ฐานะทางสังคมในสังคมไทย สมัยนั้นที่มีความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ เจ้าสีเกตได้ชื่อว่า เป็นลูกหลานกบฏ อยู่ในสังคมไทยในฐานะเชลย ไม่ได้รับเกียรติ และยังได้รับการปฏิบัติจากบ่าวของเจ้านายไทยในฐานะบ่าวเสมอกันอีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้น

การที่เจ้าสีเกิดเป็นเมียของหม่อมเจ้าทัตและกำลังตั้งครรภ์ก่อนที่หม่อมเจ้าทัตจะแต่งงานกับหม่อมเจ้าหญิงฉาย แต่หม่อมเจ้าทัตก็ไม่สามารถยกย่องให้เจ้าสีเกิดเป็นเมียเอกได้ หม่อมเจ้าทัตยกย่องให้หม่อมเจ้าหญิงฉายผู้หญิงไทย ที่มีความเป็นกุลสตรีและมีฐานะทางสังคมที่เหมาะสมกันให้เป็นเมียเอก ในขณะที่เจ้าสีเกิดเป็นได้เพียงเมียน้อย เพราะความเป็นชาติพันธุ์ลาวที่ด้อยกว่าชาติพันธุ์ไทย นั่นคือ ถึงคนลาวจะเคยมีฐานันดรศักดิ์ที่สูงกว่าไทย แต่เมื่อมาอยู่เมืองไทย คนลาวก็ต้องอยู่ในฐานะที่ต่ำกว่าไทย

นอกจากนี้ การที่ตัวละครประพจน์ผิดขนบธรรมเนียมประเพณี คือ ฮีตสิบสองคองสิบสี่ อาทิ ตัวอย่าง เกี่ยวกับการครองเรือน อาจกล่าวได้ว่า เป็นการแสดงบทบาทขัดแย้งกับสถานภาพและแบบแผนจารีต ทำให้ตัวละครไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต และไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมอีกด้วย ผู้ศึกษาได้เปรียบเทียบตัวละคร ฝ่ายไทยกับตัวละครฝ่ายลาว ได้แก่ หม่อมเจ้าหญิงฉายที่แสดงบทบาทตามสถานภาพและแบบแผนจารีต ในขณะที่เจ้าสีเกิดแสดงบทบาทไม่เป็นไปตามสถานภาพและแบบแผนจารีต สรุปได้ตามตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2

การครองเรือน

ลำดับ	ตัวละคร	ชาติพันธุ์	ที่มาของ การครองเรือน	การปฏิบัติตาม จารีตประเพณี	ฐานะตาม กฎหมาย	การยอมรับ
1	หม่อมเจ้า หญิงฉาย	ไทย	ความเห็นชอบ ของผู้ใหญ่ ทั้งสองฝ่าย	พิธีสู่ขอและ พิธีแต่งงาน ตามประเพณีไทย	เมียเอกถูกต้อง ตามกฎหมาย	ยอมรับออกหน้า ออกตาในสังคม
2	เจ้าสีเกิด	ลาว	ลักลอบได้เสียกัน ตั้งครรภ์ ทำเสน่ห์ยาแฝด	ทำผิดฮีตสิบสอง คองสิบสี่ขอขมา ญาติฝ่ายหญิง โดยที่ญาติฝ่าย ชายไม่รับรู้และ ไม่เห็นชอบ	เมียน้อยไม่ ถูกต้องตาม กฎหมาย	ไม่ยอมรับ ถูกสังคม ประณาม

จากตาราง 2 จะเห็นได้ว่า ที่มาของการครองเรือนของตัวละครฝ่ายลาวและตัวละครฝ่ายไทยในนวนิยายเรื่อง สาปภูษา มีความแตกต่างกัน การที่เจ้าสีเกิดเป็นเมียของหม่อมเจ้าทัตนั้น เป็นเพราะนางรักหม่อมเจ้าทัต จึงยอมมอบกายใจให้ และลักลอบได้เสียกัน นางยอมตามใจหม่อมเจ้าทัตทุกอย่างเพราะคิดว่าหม่อมเจ้าทัตรักนางและจะให้ผู้ใหญ่มาสู่ขอนางแต่งงานตามประเพณี แม้แต่การมีความสัมพันธ์ทางกายในวันพระ ซึ่งถือเป็นเรื่องผิดฮีตสิบสองคองสิบสี่ ซึ่งเป็นแบบแผนจารีตประเพณีที่คนลาวล้านช้างถือปฏิบัติสืบเนื่องกันมายาวนาน จนเป็นเสมือนกฎหมายที่ทำให้ชุมชนอยู่กันอย่างสงบสุข (ธนากรไทยพาณิชย์, 2542, หน้า 49) ผลกระทบที่เกิดขึ้น จากการประพจน์ผิดประเพณีคือ ปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนสมรส ซึ่งถือเป็น

ความอับอายและถูกสังคมประณาม ในขณะที่การครองเรือนของหม่อมเจ้าหญิงฉาย เป็นไปอย่างถูกต้องตามประเพณี มีพิธีสู่ขอและแต่งงาน ตามประเพณีไทย ด้วยความเห็นชอบของผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย หม่อมเจ้าหญิงฉายได้รับการปฏิบัติจากหม่อมเจ้าทศพรอย่างให้เกียรติ และได้รับการยกย่องให้เป็นเมียเอก

เมื่อถึงยุคสมัยปัจจุบัน อัตลักษณ์ของความเป็นชาติและความเป็นไทยมีความชัดเจนขึ้นแล้ว ประกอบกับอิทธิพลของระบบทุนนิยมที่ทำให้อัตลักษณ์ของบุคคลหรือวัตถุเชื่อมโยงกับฐานะทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ยังคงมีอยู่ แต่ลดลงจากยุคสมัยอดีต ตัวละครที่มีความแตกต่างทางชาติพันธุ์จึงได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น ดังเช่นในนวนิยายที่กล่าวถึงผ้าไหมสะพักตาดทอง ผ้าลาวจากฝีมือการปักของเจ้าสีเกิดในสมัยอดีตที่ตกทอดมาถึงยุคสมัยปัจจุบัน ได้รับการยอมรับจากตัวละครฝ่ายไทยในปัจจุบันที่ให้ความสำคัญของวัตถุอย่างผ้าไหมสะพักตาดทองที่ความงามภายนอก คือ ลวดลายและเส้นไหมผสมทองคำ ว่างดงามอย่างแท้จริง แม้จะไม่ได้รู้ต้นกำเนิดของผ้าไหมนั้นว่า ที่มาที่ไปอย่างไร ตัวละครฝ่ายไทยตีค่าความงดงามเป็นเงินตราและปรารถนาที่จะได้ผ้าไหมสะพักตาดทองไว้ในครอบครองด้วยจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเพราะความหลงใหลในความงามของผ้าหรือเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ ซึ่งเมื่อตัวละครฝ่ายไทยในปัจจุบันได้รู้ถึงประวัติความเป็นมาของผ้า และรู้ถึงภูมิหลังของวิญญูณเจ้าสีเกิดตัวละครฝ่ายลาวที่สิ่งอยู่ในผ้าไหมสะพักตาดทอง ตัวละครฝ่ายไทยส่วนใหญ่มีความเห็นอกเห็นใจตัวละครฝ่ายลาว และหาวิธีปลดปล่อยวิญญูณเจ้าสีเกิดด้วยการเผาผ้าไหมสะพักตาดทอง แล้วนำทองที่ได้จากการเผาผ้าไปหล่อพระประธาน เป็นการปฏิบัติตามวิธีการจัดการกับพระภูษาทรงที่ไม่ใช้แล้วของเจ้านายชั้นสูงของไทย แสดงถึงการยอมรับคนชาติพันธุ์ลาวและปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียมกับคนไทยมากขึ้นในปัจจุบัน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ระหว่างไทย-ลาวในสังคมไทยยังคงมีอยู่ แต่เป็นไปในทิศทางที่ลดน้อยลง จะเห็นได้จากเมื่อผู้เขียนได้ดำเนินเรื่องมาถึงยุคสมัยปัจจุบัน ทศนคติของตัวละครไทยในปัจจุบันส่วนใหญ่ที่มีต่อตัวละครลาวนั้น แสดงให้เห็นการเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ การให้อภัย การยอมรับในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของทุกชาติพันธุ์ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมที่คนในสังคมปัจจุบันยอมรับและเข้าใจในอัตลักษณ์ของแต่ละชาติพันธุ์มากขึ้น การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมของแต่ละชาติพันธุ์ รวมทั้ง มีการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม จึงทำให้ความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ลดลง

สรุป

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่า การศึกษาความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ในนวนิยายเรื่อง สาปภูษา ของ พงศกร ทำให้ทราบถึงแนวคิดด้านสังคมที่ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันทางชาติพันธุ์ระหว่างไทย-ลาว และทราบถึงสถานภาพและบทบาทของตัวละครที่สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนไทยและคนลาวทั้งในอดีตและปัจจุบัน นวนิยายเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นความรู้สึกรังเกียจของคนลาวที่ได้รับผลกระทบจากความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ที่ต้องการให้สังคมเกิดความตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นและร่วมกันหาแนวทางแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ ทำให้เกิดปัญหาที่เริ่มจากสถาบันครอบครัว และอาจขยายวงกว้างกลายเป็น

ปัญหาสังคมได้ ความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อการกระทำที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการทำลายมากกว่าสร้างสรรค์ จึงเสมือนเป็นการเตือนคนไทยให้ระมัดระวังเพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์ลักษณะนี้ขึ้นอีก และตระหนักถึงความเหลื่อมล้ำที่ไม่ควรกระทำต่อชาติพันธุ์ลาวที่มีความสัมพันธ์กับไทยมายาวนาน ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การยอมรับความแตกต่างและอัตลักษณ์ของแต่ละชาติพันธุ์จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ลดลง และทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข นวนิยายเรื่อง สาปภูเขา จึงเป็นวรรณกรรมที่ทรงคุณค่า ซึ่งนอกจากจะให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่าน ให้คิดเตือนใจและสะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตของคนในสังคมแต่ละยุคสมัย ดังคำกล่าวที่ว่า “วรรณกรรมเป็นคั่นช่องแห่งยุคสมัย” แล้ว ในอีกมุมหนึ่ง ยังชี้ให้เห็นภาพความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว ซึ่งหากจะตีความให้ลึกซึ้งกว้างไกล นวนิยายเรื่องนี้ยังมีคุณค่าในระดับสากล ในการที่จะทำให้เข้าใจความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ของมนุษย์ในสังคมอื่น ๆ ได้ เพียงแต่ผู้เขียนหยิบยกเรื่องไทย-ลาว มาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารความคิดผ่านนวนิยายเรื่องนี้ ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา ประเด็นความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ในนวนิยาย เรื่อง สาปภูเขา นอกจากจะทำให้เข้าใจความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ระหว่างไทยกับลาวตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาแล้ว ยังเป็นแนวทางการศึกษาความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์อื่น ๆ ในนวนิยายเรื่องอื่นได้อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- จิณณะ รุจิเสนีย์. (2554). *วิเคราะห์นวนิยายเหนือธรรมชาติของพงศกร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชนิดา ตั้งถาวรสิริกุล. (2541). *ลือลือลือลือลือลาวเวียงจันทน์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ธนากรไทยพาณิชย์. (2542). *ฮิตสิบสองคองสิบสี่*. ใน *สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคอีสาน* (หน้า 49). กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. (2539). *แค้นวรรณกรรม*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- ประชุมกฎหมายราชกาลที่ 4 พ.ศ. 2394-2404*. (2511). พระราชทานเพลิงศพพระมหาโพธิวงศาจารย์ อินทโชตเถระ ณ วัดเทพศิรินทราวาส, 9 พฤศจิกายน 2511.
- พงศกร จินดาวัฒน์. (2556). *สาปภูเขา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: กรู๊ฟ พับลิชชิ่ง.
- ยุพาวดี อาจหาญ. (2559). *ผ้าทอในนวนิยายไทย: การประกอบสร้างและการสื่อความหมาย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- รีณทัย สัจจพันธุ์. (2542). *วรรณกรรมปัจจุบัน* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศรีณย์ภัทร์บุญเอก. (2558). *คติชนในนวนิยายของพงศกร*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อิรวดี ไตลังคะ. (2543). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการเล่าเรื่อง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อุบล ลิ้มสุวรรณ. (2537). *ทัศนะของผู้ปกครองไทยกับคำว่า “ลาว” ในสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2325-2453*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

